

5. Березівська Лариса Дмитрівна *Результати діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України в умовах воєнного стану за 2022 р. та завдання на 2023 р.* Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану : матеріали звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 20 грудня 2022 р., Київ . ТВОРИ, м. Вінниця, Україна, С. 6-24. ISBN 978-617-552-242-4. 2022. С. 8-9.

6. Berezivska L. D., Mikhno O. P., Pinchuk O. P. Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the educational and scientific space in the context of open science. *Inform. Technologies and Learning Tools*. Vol. 97, no. 5. 2023. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240>.

## **ЕПІСТОЛЯРІЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ЧИТАЧАМИ**

*Н. В. Чала, молодший науковий співробітник сектору  
сухомлинстики відділу педагогічного джерелознавства та  
біографістики*

Епістолярна спадщина педагогів – маловивчений аспект педагогічної біографістики. Це стосується і листів Василя Сухомлинського, які свого часу друкували у періодиці, а також його особистого листування.

Василь Сухомлинський – директор і вчитель сільської школи – постійно придивлявся до індивідуальних особливостей учнів і до життя їхніх родин. Спостереження та думки описував у педагогічних творах, зокрема статтях, завдяки яким спілкувався з конкретною людиною, висвітлював певну проблему, консультував. Писали йому чимало, писали і колеги-одномумці, і ті, хто мав протилежну точку зору. Багато батьків, прочитавши праці педагога, зверталися до нього за порадою; про важливе й наболіле запитували навіть священнослужителі та засуджені. Сухомлинський використовував листи до читача (вчителя, батька) як педагогічну форму, намагався відповідати кожному особисто, а якщо не вдавалося, то публікував відповідь у газеті чи журналі. Це був своєрідний діалог між педагогом і його кореспондентами та читачами. Діалог, який збагачував виховний процес, власне розширював обрії цього процесу, залучаючи громаду до обговорення актуального і резонансного не лише в царині освіти, а й у житті.

Газети «Молодь України», «Сільські вісті», «Літературна Україна», «Кіровоградська правда» та інші – листи педагога виходили в різних виданнях, тож і аудиторія була розмаїта. Та й коло тем, які порушував В. Сухомлинський, напрочуд широке. Наприклад: «Наша робота з батьками» (1949), «Індивідуальний підхід до учнів» (1950), «В дусі чесності і правдивості» (1956), «Думки педагога» (1956); «Світлий розум, благородні серця» (1960), «Нам – творити найдорожче» (1968) та ін. (у «Кіровоградській правді»). Самі лише назви свідчать про залученість В. Сухомлинського до всіх змін та викликів того часу, обізнаність з новими методиками навчання, про його небайдужість і як педагога, і як громадянина.

Вивчення наявних епістоляріїв В. Сухомлинського допомагає простежити безперервний зв'язок навчителя-письменника з читачами, учнями, їхніми батьками.

#### Список використаних джерел

1. Бібліографія В. О. Сухомлинського. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України : офіц. сайт. Київ, 2024. URL: [http://dnpb.gov.ua/ua/indexgroups/sukhomlynskyi\\_bibliography/](http://dnpb.gov.ua/ua/indexgroups/sukhomlynskyi_bibliography/) (дата звернення 18.10.2024).
2. «Газета як джерело вивчення епістолярної спадщини В. Сухомлинського» : круглий стіл до 106-ї річниці від дня народження, 3 жовтня 2024 р./ матеріал підгот. Л. В. Сухомлинська: «Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України : офіц. сайт. Київ, – 2024. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/?events=41029> (дата звернення: 18.10.2024).
3. Сухомлинська Л. В. Лист як форма звертання до читача в педагогічних працях В. Сухомлинського. Іноватика у вихованні : збірник наукових праць, В. 17, Рівне, – 2023. С. 297–304. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iu/article/view/534/479> (дата звернення: 18.10.2024).